

**SULEJMAN
KRASNIQI**

Roman

**BETEJA
TE
NENDHESHME**

8JM-31
KPS

SULEJMAN KRASNIQI

~~Fadil~~ ~~Gorenaj~~ 9-24
Dt. 15-10-78

BETEJA TË NËNDHESHME

Roman

43776

2000
600
2600

1800
800
2600

BOSËTË DOLLARIT
Bankieri

KREU I

Ai u kthye nga puna i rraskapitur. Më tepër e dërrmomin mendimet e këqija sesa puna që bënte.

Derën ia hapi tezja e tij, zonja Serme. Ajo i hodhi një vështrim çapkën, pastaj bashkoi gishtin tregues me të madhin dhe i kërciti tri herë, siç bënte njëherë e një kohë kur thërriste kamarierin në mejhanen «Ballkan».

Miho Gjelasin e habiti ai ngazëllim i beftë, po iu kujtua se tezja u besonte ëndrrave, ndaj u ngryso.

— Nipçe, sihariq!

— Për kokën tënde, më ler në hallin tim, mos ma ngacmo plagën!

— Nipçe, Ortaku u kujtua për ty...

Mihoja ngeci në prag. Ktheu kryet prapa e, pasi përfshiu me sy të dyja anët e rrugicës, u fut së prapthi brenda. Mbylli shpejt portën me lloz, u mbështet me kurriz mbi të dhe u mbush me frymë sikur të kishte harruar të mernte frymë për një kohë të gjatë. Ndërkaq Sermja ngriti palën e çngjyrosur të robdeshambrit. Mihoja vuri re një paqetë cigaresh të jashtme. Vuri dy pëllëmbët mbi dorën e tezes, e shtyu atë brenda, mbylli edhe derën e dhomës, pastaj ia rrëmbeu paqetën nga dora dhe deshi ta hapte.

Në atë kohë trokiti dera e jashtme e oborrit. Nip e teze shikuan njëri-tjetrin me sy të zgurdulluar, pastaj nga porta.

— Ku ta fshehim?!, — belbëzoi Mihoja i shastisur.

Sermja ia rrëmbeu nga dora paqetën, deshi ta fshihte në trup, por u pendua. Mihoja i vuri kurrizin derës. Sermja u kërrus te pragu i aneksit që e përdorte si kuzhinë,

fshehu paqetën dhe u drejtua duke mbajtur frymën. Kur vuri re se si i ngriheshin dhe i uleshin hojëzit të nipit, u skërmit.

Dera e jashtme trokiti sërish.

— Ku të fshihem?, — pyeti Mihoja.

— Futu nën fustanin tim!, — shfryu ajo me mllef.

— Duhet të kuptosh, — foli Mihoja me zë të ulët, — duhet të jemi të kujdesshëm! Qemë shumë, të gjithë vanë...

— Ne që mbetëm, ç'bëjmë!

— Shëëëët!

Sermja hapi derën e dhomës e pyeti që nga pragu:

— Kush troket në derë?

— Hape, jam Diamanta, — foli me zë të ulët mysafirja.

«Eh, moj e uruar, ç'ma ngrive gjakun!», — bërbeliti

Sermja dhe vajti të hapte derën e oborrit. Mihoja doli në prag me gjunjët që i dridheshin dhe, ndërsa ato përqafoseshin përmallshëm, ai pështyu në drejtim të tyre. Hynë në dhomë duke u puthur.

— Shyqyr që u kujtove, moj zonjë, — ia pat Sermja mysafires dhe e puthi sërish. Mihoja, që tani ishte ulur në një kanape me mbështetëse të lartë, ia zgjati dorën Diamantës.

— Hallë, si je?, — e pyeti dhe me marifet vuri gishtin mbi buzë e i bëri shenjë teze Sermes të mos fliste për të fshehtë nën pragun e aneksit. Tezja u kollit, sikur deshi të thoshte: «Ato punë i di unë, fërko fytyrën, se të ka ikur gjaku, atë bëj ti!». Pastaj iu kthye Diamantës:

— Shyqyr që u kujtove, moj zonjë! Si me porosi të engjëllit na zbritë në furrikun që na kanë lënë.

— Jeni në Tiranë, mos u qani!, — tha Diamanta duke iu afruar pasqyrës së madhe.

— Oh, sa mirë bëre që erdhe!, — foli sërish Sermja.

— Lajme të mira ishalla!, — uroi Diamanta dhe zhbiroi hulumtueshëm nip e teze.

Mihoja brofi, mbylli kanatat e dritares e, për të ndërruar muhabet, pyeti Diamantën:

— Hallë, si është Giçi? Ekaterina si vete?

— Gjersa janë të reja, mund të presin ditë më të mira, mor nipçe. Të mos qe kjo kockë, ato do të harronin gjakun

e fismë dhe sojin. Tani që kanë nisur të turbullohen ujë-
rat, më japin hak.

— Për ç'ujëra e turbullira flitet?, — u interesua Mihoja.

— Ai dëgjon radion. Disa stacione të andejshme... flasin për grindje midis aleatësh.

— Kush të tha, zotëria?, — pyeti Sermja.

— Ai, — u përgjigj Diamanta dhe vodhi me sy Mihon.

Tjetri buzëqeshi e uli kokën. E dinte se zotëri i tho-
shin Llaqi Likos. Vërejtji vjedhurazi hallën në pasqyrë.
«Vazhdon të mbahet mirë», — tha me vete dhe iu kujtua
një bisedë e hershme midis babait dhe nënës së tij.

— «Ajo motra ime, Diamanta, ka gjetur shesh e bën
përslesh, — i pat thënë i ndjeri Shahin së ndjerës Elmaze.

— Po i vë burrit brirë.

— Mirë ia bën, ç'iu desh zotit Durrmish ta shpinte atë
tyryfyle në Venecia!

— Mor matuf, je gjashtëdhjetëvjeç, po jot shoqe, ime
motër, është e re, e bukur. Ç'e lë të livadhisë qyteteve të
botës?

— Ajo po e dredh me atë harramin e tregtarit të lëku-
rëve, Llaqi Likon. Edhe Talo Dylberi i bën elozhe.

— Diamanta kënaqet. Nuk kam hallin e saj, por bota
thonë: *E motra e Shahin Gjelacit*. Myshterinjtë i kam xha-
hilë, kanë filluar të më tregojnë kurrizin...».

— Nuk do të vdesim buzëplatur e zemërpërvëluar. Do
ta rigëzojmë jetën. Do të hakmerremi për të gjitha, — po
i thoshte Diamanta tezes.

Mihoja ndërpreu kujtimet e vështroi me kureshtje dhe
habi.

— Ç'më vështron ashtu, nipçe? Mos të është holluar
gjaku që përpiqesh të harrosh ç'na kanë punuar?! Fundja
ty ta kanë punuar, sa për mua, një copë bukë e ha rehat.

— Mos e lëndo, zonjë, — foli Sermja, — tërë jetën go-
jëkyçur ka qenë Mihoja ynë.

— Kush më shumë se Mihoja ka për të marrë hak, —
shpërtheu Diamanta. — Nëse ky i ka futur veshët në lesh,
është detyra jonë që ta kujtojmë. I gjori, vëllai im, Shahini,
ishte ndryshe. Idhnak, i zoti. Trim ishte vëllai im, babai i
këtij qyqari! E hodhi në erë depon bashkë me veten, sepse

nuk deshi t'ua mbushte zorrët partizanëve, nuk deshi që malli ynë të binte në duart e këtyre.

— Shëët, — vërejti Mihoja, — të lutem, hallë, mos fol me zë të lartë. Mos e lejo gjuhën të lëvizë pa frenë! Të gjithë e dinë se depoja jonë u bombardua nga avionët e Ingliterës.

— Mos edhe ti mendon ashtu?! Ç'avionë, mor gjak-uthull, ç'avionë, mor teveqel!, — shpërtheu Diamanta. — Shërbyesi ynë që shpëtoi ma tha me gojën e vet: *Zotëria u çmend, minoi tërë depon dhe ndezi fitilat.*

— Po, ashtu që vërtet, — pohoi Mihoja dhe iu kujtua ç'kishte ndodhur kur kishte marrë vesh se ç'do të bëhej me mallin. Kishte dërguar shoferin. Ai që kthyer bosh e i kishte thënë se ç'kishte ngjarë. Atij sa s'i kishte rënë pika. Kishte përbiruar nëpër deriçka e rrugica. Flakët e depos lëpinin çatinë. Diamanta dhe shërbyesi çuçurinin dhe rrihnin kokën. E kishte thirrur shërbyesin e ai i kishte thënë se zotëria ishte çmendur, me dorën e vet i kishte vënë flakën depos, e kishte minuar. Diç kishte dashur të thoshte, po atë kohë një partizan dhe një partizane po aviteshin me vrap. E kishte tërhequr shërbyesin. Po ai, sikur të ishte mbërthyer nga xhindët, i ishte hakërryer. «Lëshomë, prej ditës së sotme s'kam punë me ju. E di përse e bëri Shahini atë punë. Do të...»

Mihoja e kishte mbërthyer për zverku. «Plak ishte i handakosuri, — tha me vete, — po i fortë. Mezi e futa në bodrumin e zotit Liko...». Dhe iu kujtua thika që i kishte ngulur prapa kurrizit shërbyesit të gjorë.

— Shyqyr që shërbyesi vdiq, ndryshe..., — tha Sermja.

— Ndryshe çfarë?, — pyeti Diamanta.

— Hallë, — ia pat Mihoja, — unë të gjitha i di, por zogu nuk fluturon pa iu rritur puplat që ia kanë prerë.

— Ashtu thuaj, ashtu të do halla, — u pajtua Diamanta.

— Si jeni ju, — foli Sermja, — pa u parë mirë, dorën në kobure.

— Nga zemra e plasur, zonjë, — tha Diamanta.

Sermja vuri xhezven mbi furnelë. Diamanta iu afrua Mihos.

— Nipçe, mjaft i heshtur e tinëzar je, kurrgjë në dritë nuk po na nxjerr!

Ai tundi kokën.

— Ke mbetur vetëm, ta qaj hallin, po besoj se Ekaterina do të dijë të rikthehet në Tiranë, — dhe mori një pamje më krenare.

— Ndonjë transferim?, — pyeti Sermja nga aneksi.

— Me punë, me shkollë, apo?... — pyeti Mihoja.

— Edhe kështu, edhe ashtu, — u përgjigj Diamanta, — ka zënë sevda me një student në gjeologji. Edhe student është, edhe komunist.

— Inxhinier gjeolog? Feja vetë!, — tha Mihoja.

— E dredh punën Diamanta, — tha Sermja. — Kjo, po të kishte qenë mashkull, edhe Çurçillit do t'ia kalonte në diplomaci.

— Nuk thua po të kisha banuar në Tiranë si ju. Mësoni pra, po arriti të martohet Ekaterina me gjeologun, të bëjë pasaportizimin në Tiranë, do të më tërheqë edhe mua. Atëherë do ta shikoni si di ta vërtisë situatën kjo Diamanta.

— Edhe pa këto që thua, unë kam besim te ti, — tha Sermja duke mbushur filxhanët.

— E merrni me mend kë kam parë sot, — tha Diamanta duke pirë kafe, — Talo Dylberin. Si ishte katandisur i gjori! M'u mbushën sytë me lot kur e pashë.

— Në ç'orë ke ardhur në Tiranë?, — pyeti Mihoja.

— Me trenin e mëngjesit.

— Uh, zonjë, në mëngjes paske ardhur, mezi mbrëmja të solli në furrikun që më lanë këta! Ku e kalove tërë këtë kohë?

— Gjezdisa. Sa herë vij në Tiranë, nuk më zihet pa kaluar në rrugën e shtëpisë që ma morën.

— Ku e pe Talo Dylberin?

— Mos ma kujto, zonja Serme! Më mirë të mos e kisha parë. Kur i shikojmë njerëzit tanë të katandisur ashtu, na veniten shpresat. Fytyra e Talos nuk do të më hiqet prej mendjes me muaj të tërë. Më kanë thënë se është marrosur, s'më besohej. Ishte ylli i Tiranës, zonjë! Kush ishte si biri i regtarit të konfeksioneve?!

— Të njohu?, — pyeti Mihoja.

— E pashë nga prapa. Belbëzonte: *Ikën magazinat! Fluturoi floriri. M'i morën të gjitha! Edhe dashnoren. Fjoren-*

tina Lambrozia iku! M'u mjegulluan sytë nga lotët. M'u fry zemra, sa s'më plasi! Ika.

— S'të vë faj, sidomos ty, — tha Sermja dhe psherëtiu.

— Cilitdo prej nesh do të na dhimbsej, është i sërës sonë.

— Unë dal rrallë nëpër rrugë, — tha Mihoja, — po është një plak që punon në serat e fermës. Vinte në shtëpinë tonë. E njihni edhe ju Aziz Lëndën, atë bahçevanin që i blinte babai kumbulla. Azizi më foli për Talo Dylberin.

— Hë, çfarë të tha?, — pyeti Diamanta.

— Pasi e ngarkuan me taksa të jashtëzakonshme, ai hoqi dorë nga malli. Shteti e futi shitës në një dyqan me plaçka luftime.

— Bubuja, Talo Dylberi shitës! Milioneri rrogëtar te ish-shërbyesit! Kësaj i thonë: *Kërko, zonjë, kos te jevgu!*, — tha Diamanta.

— Hallë, të lutem mos fol me zë të lartë!, — i tërhoqi vërejtjen Mihoja.

— Nipçe, e shikoj, të paska hyrë lepuri në bark. Mirë, mirë, do ta ul zërin, vazhdo, na trego ç'të tha tjetër Aziz bahçevani për Talon.

— E vendosën si shitës në dyqanin me plaçka luftime. Dikush solli atje një kostum grash, të cilin e kishte porositur dikur Talo Dylberi në Paris për Fjorentina Lambrozian që nuk arriti ta vishte asnjëherë...

— Miho, pusho, Miho!, — thanë dy zonjat me sy të për-lotur. Secilës prej tyre iu kujtua e kaluara e mugët...

«Sa i bukur ishte Talo Dylberi!, — mendoj zonja Ser-me dhe ofshani me dënesë. — Sevдали i madh femrash. Thu-hej se edhe hanëmja plakë, bejleresha e madhe, ishte magjepsur pas tij». Iu kujtua se si një mbrëmje kishte kaluar nga Rruga e Postës. Në dyqan gjendeshin vetëm shërbyesit dhe plaku Dylber. Taloja jo. Ishte dëshpëruar pa masë.

Dy hanëme, ndoshta kishin vajtur atje për atë merak që kishte shkuar edhe ajo. «Të thashë se nuk e gjejmë këtu. Talo Dylberi ka kaparisur mejhane «Londrën». Bën xhy-mysh me dy zonja që i kanë ardhur nga jashtë,» — kishte dëgjuar t'i thoshte njëra tjetrës.

Konkretisht... Mito... Vrasja

Sermja, sa kishte dëgjuar se ku gjendej Talo Dylberi, ishte ngutur. E dinte se nuk mund ta takonte, por do ta shikonte tinëzisht. Kishte arritur te mejhania me një frymë. Kishte vënë syrin mbi xham. E kishte parë. Sazexhinjtë u binin veglave. Taloja ishte ngritur. Secilit prej sazexhinjve u kishte vënë nga një napolon në ballë. Dy zonjat e huaja kishin duartrokatur dhe kishin thirrur: «Kavalier! Kavalier! Viva!». Ç'zili i ishte nderur në gjoks! Gati i kishte rënë të fikët. Në qafë kishte një dukat. E kishte zgjidhur. Ishte gati t'ia falte kujtdo, vetëm t'ia prekte Talos dorën. Edhe e motra, Elmazja, ishte molisur pas Talos. Pyeste për të, fliste për të.

Çdo mbrëmje, Sermja ikte tinëzisht, kalonte përballë dyqaneve të firmës «Dylberi». Më në fund... Ishte i dehur. E kishte futur në zyrën e të atit... «O kohë e perënduar!...», — ofshani me vete e përhumbur në kujtime.

«... Talo Dylberi më bënte elozhe, — mendonte Diamanta në të njëjtën kohë. — Nami i bukurisë sime kishte marrë dhenë. Kishte kaluar edhe kufijtë e nënmbretërisë. Taloja më çoi një zonjë që e përdorte për të tilla punë. E dija kujt ia vinte syrin Taloja, nuk i shqitej pa e futur në dorë. Prandaj e ktheva zonjën pa shpresa. Isha e bindur se do të vinte vetë dhe erdhi... U takuam edhe në Romë. Tri netët në hotel «Kavaleria» s'kam për t'i harruar kurrë...».

— ... I gjori Talo, çdo ditë pret te Bashkia..., — vazhdon-te të fliste Mihoja.

— Si, si? Taloja te Bashkia!, — u shpërgjumën e pyetën dy zonjat.

— Desha të thosha te ish-Bashkia, — e ndreqi Mihoja.

— Çfarë tek ish-Bashkia?, — pyeti Diamanta.

— Talo Dylberi pra, sapo zbardh dita, i afrohet ish-Bashkisë e pret

— Kë pret?

— Si puna e të marrit, pret prefekt Qazimin që t'i ankohet, kërkon dyqanet.

Dy zonjat sërish u mallëngjyen. Nxorën shamitë. Filloan të fshinin lotët.

— Në orën dy, — vazhdoi Mihoja, — kur dalin gjithë nëpunësit, Talo Dylberi thotë: *Zoti prefekt nuk paska dalë*

sot në punë, dhe kthehet duke bërbelitur për dyqanet dhe për Fjorentina Lambrozian...

— Nipçe, pusho, nipçe, të keqen pusho!, — iu lutën dy zonjat e përlotura.

Mihoja pa orën. Ishte vonuar. Përfitoi nga hutesa mallëngjyese e tezes dhe hallës, nxori paqetën e cigareve nga nënpragu i aneksit pa u rënë në sy zonjave dhe doli duke u lënë prapa një «natën e mirë» të zvarur.

*
* *

Mihoja hapte kanal në parcelat pranë minierës. Me atë punë merrej dhjetë ditë të tëra. Punonte i vetmuar. Vetëm kur dilnin minatorët, i afrohej xha Azizit që punonte në serat dhe e pyeste me marifet për emrat dhe përgjegjësitë e punëtorëve të minierës. Xha Azizi që i njihte mirë minatorët, pa vrarë mendjen përse i duheshin Mihos ato të dhëna, i tregonte gjerë e gjatë për secilin.

Ditën që zë fill tregimi ynë, Miho Gjelaci ishte futur nën degët e disa akacieve kapërthye nga kulprat. Me sytë gjysmë të mbyllur sodiste dallgëzat e dëgjonte llokoçitjet e ujit në përrua. Ktheu kokën me përtim nga kanali që kishite hapur. Ngriti pëllëmbët në lartësinë e syve, pa gërvishjet dhe pështyu. Ndjeu ca pickime përbrenda. Helmi i mbledhur me vite në një mulla të madh tani po i tajitte. Ai lëng i hidhur bënte t'i rrihte zemra gulçueshëm. Tutej mos nuk do të përmbahej. Mjaftonte të humbte vetëm një çast barzeshën e sjelljeve dhe të veprimeve dhe...

«Vetëm një hap i pamenduar, — mendonte ai, — dhe ...katastrofa!». Fjala e fundit ishte bërë për të më e rëndomtë se fjalët «bukë» e «ujë».

Llokoçitjet e përroit llokajë¹⁾ me mbeturina nafte, që formonin gjole të rrumbullakëta në sipërfaqe, i kujtuan Mihos letrën e fshehur në këmbëzën e çorapeve prej leshi.

1) uji që vjen i përzier me baltë e ndyrësira.